

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
SAXMARKEN

2012-12-14

1(15)

Dnr: 511-4813-11
Dossier: 0360-02-141

Naturreservatet

Saxmarken

Tierps kommun

- Länsstyrelsens beslut
- Syfte med reservatsbildningen
- Beskrivning av naturreservatet
- Administrativa data
- Skäl för beslut
- Reservatsföreskrifter
- Ärendets beredning
- Bilagor
- Sändlista

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossier: 0360-02-141

Bildande av naturreservatet Saxmarken i Tierps kommun och fastställande av skötselplan

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), Saxmarken som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga A. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta, bilaga C, och de gränser som slutligen märks ut i fält. Där reservatsgränsen följer befintlig väg ligger vägen utanför reservatet.

För att säkerställa syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter gäller för reservatet, se nedan under rubriken Reservatsföreskrifter.

Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen meddelar, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bestämmelser för förvaltningen av reservatet genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, bilaga A. Länsstyrelsen är förvaltare av reservatet.

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningarna Upsala Nya Tidning, Arbetarbladet och Upplands Nyheter.

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att:

- bevara ett mosaiklandskap med olika typer av skog, våtmark och vatten,
- bevara sumpskogar, rikkärr och andra våtmarker, äldre tallskog och lövrika barr- och blandskogar samt den biologiska mångfald som är förknippad med dessa miljöer,
- så långt möjligt, utan att skada uppstår på mark utanför reservatet, återställa de hydrologiska förhållandena i området,

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

- bevara och utveckla lämpliga miljöer för vitryggig hackspett,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås för de arter och miljöer som är utpekade enligt Natura 2000 samt för andra hotade och missgynnade arter.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Områdets bevarandevärden beskrivs mer utförligt under rubriken "Beskrivningsdel" i skötselplanen, bilaga A. Nedan ges endast en sammanfattande beskrivning.

Naturreseptatet Saxmarken ligger i Tierps kommun, ca 3 km öster om Lövestabruk. Naturen i området är omväxlande med en mosaik av vatten, våtmark, sumpskog och fastmarksskog. Reservatsområdet utgörs av ett äldre igenväxande kulturlandskap där marken tidigare har nyttjats för slåtter, hagmark och skogsbete. Igenväxningen har medfört att området idag är mycket lövrikt.

En stor del av området upptas av Skälsjön som ingår i Formarksåns avrinningsområde. Skälsjön är en grund och vassrik sjö. Kring sjön ligger flera stora, flacka våtmarksområden med både sumpskogar och öppna våtmarker. På f.d. slåtterängar och sjösänkingsmark kring sjön utbreder sig idag betydande arealer björksumpskog, bitvis med inslag av al, ask och gran. I området finns även flera rikkärr som fortfarande är öppna, men igenväxande. Det flacka våtmarkslandskapet kantas av skogsklädda moränmarker och holmar. Moränmarken består av gran- och tallskogar med inslag av grövre asp samt en del björk, lönn lind, ask och hassel. Vegetationen på moränmarken bär i allmänhet spår av tidigare bete. Relativt stor areal av den äldre barrskogen har dock avverkats och består idag av lövrika granplanteringar.

Områdets vatten-, myr- och skogsmosaik, lövrikedomen samt de kalkrika jordarterna har skapat förutsättningar för mycket höga naturvärden med en stor artrikedom och förekomst av många krävande, missgynnade och hotade arter. Till de skyddsvärda naturtyperna hör främst sumpskogar med mycket död ved, lövrika skogar i olika successionsstadier, öppna rikkärr och gammal tallskog. De lövrika markerna gör att området även ingår som en del i ett prioriterat område i åtgärdsprogrammet för bevarande av vitryggig hackspett.

Området har länge varit känt för en rik fågelfauna med flera hotade arter. Björksumpskogarna är också mycket värdefulla för ovanliga insektsarter. I de mer orörda sumpskogarna finns även en mycket intressant lav- och mossflora. Grova gammeltallar finns spridda i området. Flera av tallarna är över 200 år och några är ända upp till 370 år gamla.

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossiernr: 0360-02-141

ADMINISTRATIVA DATA

Naturreservatets namn:	Saxmarken
NVR ID:	2020246
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210292
Kommun:	Tierp
Socken:	Österlövsta
Fastigheter:	Försäter 9:3 (del av), Försäter 10:1 (del av), Försäter 11:1 (del av), Giboda 2:3 (del av), Skärsättra 1:2 (del av), Årböle 1:8 (del av)
Samfälligheter	Skärsättra S:1, Årböle S:5, Årböle S:6, Årböle GA:1
Markägare:	Staten och enskilda
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Ledningsrätt Lr 03-94:12:2, Avtalsservitut 03-IM1-89/55895.1
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget 3 km Ö om Lövestabruk. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga C.
Fastighetskarta:	13I 0d och 12I 9d
Terrängkarta:	13 I Österlövsta SV
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet söder om norrlandsgränsen (26)
Areal - reservatet:	Totalt ca 731,6 hektar, varav landareal 564,4 ha och produktiv skogsmark 408,7 ha
Areal – Natura 2000:	Totalt 286,3 hektar

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut SAXMARKEN

2012-12-14

5(15)

Dnr: 511-4813-11
Dossier: 0360-02-141

Markslag och naturtyp: se skötselplan, bilaga A

Naturtyper enligt

Natura 2000: se skötselplan, bilaga A

SKÄL FÖR BESLUT

Naturvärdesbedömning

Naturreseptatet ingår i objektet 60.70, som i länets naturvårdsprogram (1987) bedömdes tillhöra klass 1 (mycket högt naturvärde). I Länsstyrelsens motivering framhålls betydelsen av större lövrika områden, orörda myrområden samt ett rikt fågelliv.

Saxmarken är medtaget som en del i ett prioriterat område (värdetrakten Forsmark-Rörmar) i åtgärdsprogrammet för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer (2005).

Skogsvårdsstyrelsen har beskrivit fem nyckelbiotoper på tillsammans 44 ha och två naturvärdesobjekt på tillsammans 113 ha inom reservatsområdet.

Naturreseptatet ligger i en värdetrakt som är utpekad i den regionala strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006). I värdetrakten, som heter Forsmarksån, ska naturvärden knutna till lövskog prioriteras.

I bevarandeplanen för Natura 2000-området Saxmarken (SE 0210292) anges att produktionsinriktat skogsbruk inte bör bedrivas inom området och att det bör skyddas som naturreseptat.

Prioriterade bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena är knutna till sumpskogar, lövrika skogar, gammal tallskog och öppna rikkärr. De biologiska strukturer som bör prioriteras är lövträd, gamla och solexponerade tallar samt död lövved. Dessutom är arter knutna till dessa miljöer och strukturer prioriterade.

Förutsättningar för att bevara värdena

Det som kan påverka områdets värden negativt är bl.a. produktionsinriktat skogsbruk, graninvandring på bekostnad av lövträd, igenväxning av tidigare öppna rikkärr, förtätning av kronskiktet och utträngning av vidkroniga träd, exploatering i form av bebyggelse, kraftledningar eller vägar m.m., negativ påverkan på de hydrologiska förhållandena samt gödslingspåverkan.

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

För att bevara och stärka områdets naturvärden införs föreskrifter mot bl.a. produktionsinriktat skogsbruk och exploateringsåtgärder. Skötselinsatser kommer att sättas in för att stärka naturvärdena.

Motiv till att skyddsformen naturreservat har valts

Länsstyrelsen bedömer att bevarandet av områdets naturvärden är av allmänt intresse. För att bevara områdets naturvärden krävs inskränkningar i pågående markanvändning (skogsbruk) samt kostnadskrävande skötselinsatser. Inskränkningar och skötselkrav är mer långtgående än vad markägaren kan förväntas svara för.

Skyddsformen naturreservat enligt miljöbalken har valts för att kunna bevara områdets naturvärden långsiktigt. Vid reservatsbildning kan föreskrifter om begränsningar i markanvändning införas och skötselåtgärder genomföras, och området får därigenom ett varaktigt skydd. Området är för stort för att skyddas som biotopskyddsområde.

Beslutets överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området

Länsstyrelsen bedömer att reservatsbeslutet ligger väl i linje med de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv, liksom med övriga åtaganden som berör området såsom Natura 2000, den kommunala översiktsplanen och riksintresseområden enligt 3 och 4 kap miljöbalken (se även under "Andra bestämmelser som gäller för området", sidan 10 i detta beslut).

Det finns ingen detaljplan eller några områdesbestämmelser för området.

Intresseprövning

Enligt 7 kap 25 § miljöbalken ska det vid prövning av naturreservatsärenden tas hänsyn även till enskilda intressen. Inskränkningarna i den enskildes rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Bevarandet av områdets naturvärden är ett angeläget allmänt intresse. Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som den enskilde drabbas av vid bildande av reservatet står i rimlig balans med vad samhället vinner på att området får ett reservatsskydd.

Länsstyrelsens bedömer att de föreskrifter som beslutet anger krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (se även under "Förutsättningar för att bevara värdena"). Föreskrifterna begränsar heller inte markägarens rättigheter att använda området för t.ex. jakt med visst undantag av fågeljakt.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
SAXMARKEN

2012-12-14

7(15)

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet
-

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämna, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av vägar (inklusive vägdiken) och ledningar,
 - rensning av diken och åar som är nödvändig för att förhindra försumpning utanför reservatet och som görs i samråd med Länsstyrelsen,
2. uppföra byggnad eller anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, mast eller annan anläggning eller anordning med undantag för
 - uppförande av voljär för vitryggig hackspett som görs i samråd med Länsstyrelsen,
3. dra fram ny mark- eller luftledning eller ledning i vatten,
4. framföra vattenskoter eller motordrivet fordon med undantag för
 - körning på vägar och parkeringsplatser, undantaget gäller dock ej vägen från parkeringsplatsen till Jordmossen,
 - körning vid tillsyn och underhåll av ledningar,
 - körning med mindre fordon för uttransport av fäلت klövvilt,
 - körning på traktorväg markerad på beslutskarta, bilaga C,
5. anordna upplag,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. tillföra kalk, växtnäringsämnen eller andra ämnen,
8. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande, med undantag för
 - skyltning av ledningar,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
SAXMARKEN

2012-12-14

8(15)

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

9. avverka, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av vägar (inklusive vägdiken) och ledningar,
 - åtgärder vid underhåll av befintliga siktgator,
 - röjning av skymmande sly mellan till reservatet angränsande tomt och sjöyta, på sätt som överenskommits i samråd med Länsstyrelsen,
10. införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras med undantag för
 - beteshävd enligt fastställd skötselplan,
11. upplåta plats för ridning, camping, orienteringstävling eller liknande arrangemang, uppställning av husvagn, släpvagn eller motordrivet fordon,
12. bedriva jakt på fågel med undantag för
 - område markerat på beslutskarta, bilaga C,

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

13. uppföra nya jakttorn och siktgator som ersätter befintliga,

Det är förbjudet att utan samråd med Länsstyrelsen

14. sätta upp saltsten eller utfordra vilt.

Föreskrifter under C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt, t.ex. jakt.

- B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång
-

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utnärkning av reservatets gränser och uppsättning av informationstavla eller informationsskyltar som berör reservatet,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
SAXMARKEN

2012-12-14

9(15)

Dnr: 511-4813-11
Dossier: 0360-02-141

2. anläggande och underhåll av parkeringsplats, markerade stigar, spänger, fågeltorn, sittbänkar, eldstäder, vedförråd och andra anläggningar för att främja det rörliga friluftslivet,
3. åtgärder för att främja biologisk mångfald, t.ex. bränning, skapande av död ved, naturvårdsinriktad röjning eller avverkning som ej leder till skada genom insektskador utanför reservatet, dämning av dike på ett sätt som ej försumpar eller skadar mark utanför reservatet, slåtter, bete, skogsbete, uppförande av voljär för vitryggig hackspett,
4. undersökningar av växt- djur- och svamparter och andra naturförhållanden som genomförs som ett led i uppföljningen av syfte och mål med reservatet.

Dessutom ska markägaren tåla att ovanstående åtgärder utförs av förvaltaren och att allt utfallande virke tillfaller staten.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
3. gräva upp eller plocka blommor, gräs, mossor, svampar, lavar eller på något annat sätt ta bort eller skada växter eller växtdelar av något slag, med undantag för plockning av matsvamp, frukt och bär,
4. fånga, döda eller föra bort ryggradsdjur, föra bort ägg eller bo eller på annat sätt medvetet störa djurlivet,
5. samla in eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur,
6. elda på annan än särskilt iordningställd plats,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. framföra motordrivet fordon annat än på väg och på iordningställd parkeringsplats. Motordrivet fordon får ej framföras på vägen från parkeringsplatsen till Jordmossen,

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossier: 0360-02-141

9. rida med undantag av ridning på enskild väg
10. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Ovanstående föreskrifter under punkterna A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren att genomföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel enligt fastställd skötselplan,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- begränsad röjning av vass eller näckrosor i Skälsjön, som inte skadar fågellivet och som görs på sätt som överenskommits i samråd med Länsstyrelsen,
- genomförande av undersökningar av flora och fauna som görs för att öka kunskapen om, och inte skadar, bevarandevärdena i området. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd.

Andra bestämmelser som gäller för området

Naturreservatet Saxmarken ingår i ett större område klassat som riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken och ska därmed så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön.

En stor del av naturreservatet är ett Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 §. Miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Körning med motorfordon i terrängen regleras i terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594).

Vid rensning eller underhåll av diken gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken (1998:808).

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
SAXMARKEN

11(15)

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

Strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap 13-18h §§ miljöbalken. Skälsjön, Risforsån och Årböleån omfattas av strandskydd (beslut dnr 231-573-93).

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Fasta fornlämningar är skyddade enligt 2 kap lagen om kulturminnen m.m. (1988:950).

ÄRENDETS BEREDNING

De lövrika områdena kring Forsmarksån uppmärksammades på 1990-talet i samband med att Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen sökte efter stora sammanhängande lövrika områden lämpliga för vittryggig hackspett.

Skogsvårdsstyrelsen färdigställde 1997 nyckelbiotopsinventeringen inom området. Hösten 1997 inkom avverkningsanmälan till Skogsvårdsstyrelsen på samtliga nyckelbiotoper och objekt med naturvärden i området. Efter dialog med markägaren fick Upplandsstiftelsen under hösten 1998 i uppdrag att, i samråd med Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen, utarbeta ett förslag till avgränsning av ett reservatsområde. Upplandsstiftelsen presenterade ett preliminärt reservatsförslag år 1999 och ett omarbetat förslag år 2001.

Under år 2011 tecknades överenskommelse om intrångsersättning med ägaren till fastigheten Årböle 1:8. Dialog om inköp av ersättningsmark till ägaren av övriga fastigheter som ingår i reservatet fördes med Sveaskog mellan åren 2004 och 2010. I slutet av år 2010 köpte Naturvårdsverket ersättningsmark från Sveaskog för större delen av reservatsområdet och markbyte har genomförts för denna del. Även den återstående delen av reservatsområdet planeras att ersättas med ersättningsmark.

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning.

Markägare och andra sakägare har, enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., i juli 2011 förelagts att inom en tid av sex veckor yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har dessutom remitterats till berörda myndigheter och organisationer (se sändlista). Kungörelse om att Länsstyrelsen upprättat ett förslag till beslut om bildande av reservatet var införd i Upsala Nya Tidning den 19 juli 2011, Arbetarbladet den 19 juli 2011 och i Upplands Nyheter den 22 juli 2011.

Naturreservatet kommer att mätas in av Lantmäteriet.

2012-12-14

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

Remissyttranden

Remissyttranden utan erinran mot bildande av naturreservatet har inkommit från Tierps kommun, Försvarmakten, Trafikverket, Telia Sonera Skanova Access AB, Svenska Kraftnät och Lantmäteriet

En närboende till naturreservatet har i brev ifrågasatt varför lokalbefolkningen inte getts möjlighet att yttra sig över reservatsbildningen. I brevet ställdes också ett antal frågor till Länsstyrelsen. Med anledning av detta sändes förslaget på remiss till Årböle byalag i början av augusti 2011 och ett informationsmöte hölls i Årböle i september 2011. I remissyttrande från Årböle byalag, som skickades in efter informationsmötet, hade byalaget inget att erinra mot bildandet av naturreservatet.

Årböle vägsamfällighet är positiv till bildandet av naturreservatet under förutsättning att det inte leder till fördyringar, begränsningar eller hinder för samfälligheten. Även vägfrågorna diskuterades på ovan nämnda informationsmöte. Diskussionerna resulterade i att vägföreningen skickade in en ansökan om omprövning av andelstalen i Årböle GA:1. Vägföreningen har beviljats bidrag från Länsstyrelsen för en del av kostnaden för omprövningen. Vägföreningen hade också önskemål om reglering av de gamla vägområden som inte återförts till respektive markägare, utan tillhör samfälligheten. Länsstyrelsen anser att detta är en fråga som ligger utanför bildandet av naturreservatet.

Ägaren till fastigheten Årböle 1:8 tycker att den gamla vintervägen från Årböle till Lövsstabruk ska hållas ren från sly och igenväxning. Eftersom vägen ingår i stigsystemet inom området planerar Länsstyrelsen att hålla den öppen genom skötselåtgärder.

Ägaren till fastigheten Årböle 1:9 har framfört önskemål om att även fortsättningsvis få köra på traktorvägen Årböle S:6 för att kunna bruka sin skog norr om naturreservatet. Ett undantag som möjliggör detta har lagts till under föreskrift A4 och på beslutskartan, bilaga C.

SGU anser att reservatsföreskrifterna bör medge undersökning av de geologiska förhållandena inom reservatet. Länsstyrelsen bedömer att geologiska undersökningar skulle kunna påverka bevarandevärdena i området negativt och att sådana därför bör vara dispenspliktiga. SGU påpekar också i sitt yttrande att det kan finnas andra förklaringar än urlakning till frånvaro av kalk i den ytliga moränen. En mindre justering i skötselplanen har gjorts med anledning av yttrandet.

Ägarna till två av Skälsjötorpen vill även fortsättningsvis ha möjlighet att röja vass i Skälsjön och gallra och röja buskar, sly och annan skymmande vegetation längs strandremsan mellan tomt och sjö. Länsstyrelsen anser att begränsad röjning av vass,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
SAXMARKEN

2012-12-14

13(15)

Dnr: 511-4813-11
Dossienr: 0360-02-141

näckrosor och sly är åtgärder som skulle kunna genomföras utan att syftet med reservatet påverkas, men att åtgärderna ska föregås av samråd. Föreskrifterna har kompletterats med undantag som möjliggör detta.

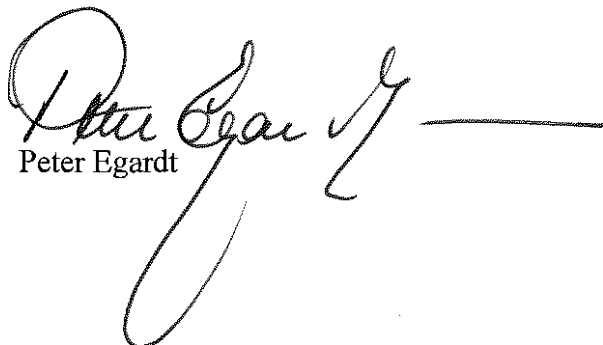
Naturskyddsföreningens vitryggsprojekt anser att det ska vara möjligt att uppföra voljärer för utsättning av vitryggig hackspett i området. Länsstyrelsen anser att detta ligger i linje med syftet med reservatet och möjlighet till detta, i samråd med Länsstyrelsen, har införts i reservatsföreskrifterna.

Dessutom har mindre ändringar av redaktionell karaktär gjorts.

Hur man överklagar

Beslutet kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga F.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Peter Egardt. I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Anki Bystedt, länsassessor Annika Israelsson, antikvarie Lennart Swanström, planhandläggare Åsa Blomster, naturvårdsdirektör Lennart Nordvarg och naturvårdshandläggare Karin Wiklund, föredragande.

Peter Egardt

Karin Wiklund

BILAGOR

- A. Skötselplan
- B. Översiktskarta, skala 1:100 000
- C. Beslutskarta, skala 1:15 000
- D. Skötselkarta, skala 1:15 000
- E. Karta över friluftsanordningar, skala 1:20 000
- F. Hur man överklagar

Skötselplan för naturreservatet

Saxmarken

Tierps kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Administrativa data	4
Bestämmelser utöver reservatsbeslut	5
Naturvärdesbedömning	6
Åtgärdsprogram för hotade arter	7
Beskrivning av naturreservatet	7
Allmän beskrivning	7
Geologi	8
Limnologi	8
Historisk och nuvarande markanvändning	9
Hydrologi	11
Områdets bevarandevärden	11
Biologiska värden	11
Kulturhistoriska värden	16
Värden för friluftslivet	16
Prioriterade bevarandevärden	16
Beskrivning av byggnader	17
PLANDEL	19
Övergripande skötsel	19
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel	19
Skötselområde A: Löv- och blandsumpskog - 231 ha	19
Skötselområde B: Lövdominerad skog - 31 ha	21
Skötselområde C: Lövrik barrskog - 63 ha	22
Skötselområde D: Tallskog - 21 ha	22
Skötselområde E: Bränning - 12 ha	23
Skötselområde F: Granplanteringar - 80 ha	23
Skötselområde G: Tallmosse/Tallsumpskog - 30 ha	24
Skötselområde H: Rikkärr - 12 ha	25
Skötselområde I: Skogsbete - 15 ha	26
Skötselområde J: Bete/Slåtter - 5 ha	27
Skötselområde K: Väg med hävdgynnad flora - 1 ha	27
Skötselområde L: Sjö, strandängar och övervattenvegetation - 231 ha	28
Anordningar för friluftslivet	29
Byggnader	29
Upplysningar	30
Bränder	30
Vägar (inklusive vägdiken) och ledningar	30
Upplag m.m.	30
Ridning	30
Diken	30
Hydrologisk restaurering	30
Jakt och fiske	30
Kulturlämningar	30
Avgränsning av reservatet	31
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	31
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	31
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	32

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att:

- bevara ett mosaiklandskap med olika typer av skog, våtmark och vatten,
- bevara sumpskogar, rikkärr och andra våtmarker, äldre tallskog och lövrika barr- och blandskogar samt den biologiska mångfald som är förknippad med dessa miljöer,
- så långt möjligt, utan att skada uppstår på mark utanför reservatet, återställa de hydrologiska förhållandena i området,
- bevara och utveckla lämpliga miljöer för vitryggig hackspett,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås för de arter och miljöer som är utpekade enligt Natura 2000 samt för andra hotade och missgynnade arter.

Skötseln av naturreservatet ska leda till att:

- äldre sumpskogar och barrskogar bevaras
- lövrikedomen bibehålls
- värdena i de skogsbrukspåverkade skogarna utvecklas så att dessa på sikt får naturskogskvaliteter med gott om lövträd, gamla träd och död ved.
- öppna rikkärr inte växer igen och arter knutna till denna miljö bevaras
- livsmiljöer för hotade och missgynnade arter bevaras och förstärks.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan
SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
4(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturresevatets namn:	Saxmarken
NVR ID:	2020246
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210292
Kommun:	Tierp
Socken:	Österlövsta
Fastigheter:	Försäter 9:3 (del av), Försäter 10:1 (del av), Försäter 11:1 (del av), Giboda 2:3 (del av), Skärsättra 1:2 (del av), Årböle 1:8 (del av)
Samfälligheter:	Skärsättra S:1, Årböle S:5, Årböle S:6, Årböle GA:1
Markägare:	Staten och enskilda
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Ledningsrätt Lr 03-94:12:2, Avtalsservitut 03-IM1-89/55895.1,
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget 3 km Ö om Lövstabruk. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad reservatskarta, bilaga C.
Fastighetskarta:	13I 0d och 12I 9d
Terrängkarta:	13 I Österlövsta SV
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet söder om norrlandsgränsen (26)
Areal - reservatet:	Totalt 731,6 hektar, varav landareal 564,4 ha och produktiv skogsmark 408,7

2012-12 -14

Dnr 511-4813-11
Dossienr 0360-02-141

Areal – Natura 2000: Totalt 286,3 hektar

Markslag och naturtyp:
(ungefärliga arealer)

Lövrik barrskog på fastmark, 90-130 år	45 ha
Lövrik barrskog på fastmark 50-90 år	15 ha
Tallskog 60-150 år	44 ha
Triviallövskog med ädellövinslag	31 ha
Granplantering 5-30 år	62 ha
Granplantering 30-50 år	18 ha
Igenväxande f.d. åkermark/slåttermark	7 ha
Betesmark	2 ha
Löv- och blandsumpskog	231 ha
Tallsumpskog	30 ha
Öppen myrmark, rikkärr	12 ha
Öppen våtmark, annan	63 ha
Annan öppen mark	3 ha
Vatten	168 ha
Väg och ledningsgata	1 ha

Naturtyper enligt
Natura 2000:

Skogsbevuxen myr (91D0)*
Västlig taiga (9010)*
Örtrika näringsrika skogar med gran (9050)
Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080)*
Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0)*
Rikkärr (7230)
Naturligt eutrof sjön (3150)

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Bestämmelser utöver reservatsbeslut

Naturreseptat Saxmarken ingår i ett större område klassat som riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken och ska därmed så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön.

En stor del av naturreseptatet är ett Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 §. miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
6(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Vid rensning eller underhåll av diken gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken (1998:808).

Strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap 13-18h §§ miljöbalken. Skälsjön, Risforsån och Årböleån omfattas av strandskydd (beslut dnr 231-573-93).

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Fasta fornlämningar är skyddade enligt 2 kap lagen om kulturminnen m.m. (1988:950)

Naturvärdesbedömning

Naturrestatet ingår i objektet 60.70, som i länets naturvårdsprogram (1987) bedömdes tillhöra klass 1 (mycket högt naturvärde). I Länsstyrelsens motivering framhölls betydelsen av större lövrika områden, orörda myrområden samt ett rikt fågelliv.

Saxmarken är medtaget som en del i ett prioriterat område (värdetrakten Forsmark-Rörmar) i åtgärdsprogrammet för bevarande av vittryggig hackspett och dess livsmiljöer (2005).

Skogsvårdsstyrelsen har beskrivit fem nyckelbiotoper på tillsammans 44 ha och två naturvärdesobjekt på tillsammans 113 ha inom reservatsområdet.

Naturrestatet ligger i en värdetrakt som är utpekad i den regionala strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006). I värdetrakten, som heter Forsmarksån, ska naturvärden knutna till lövskog prioriteras.

Våtmarkerna kring Skälsjön ingår i länets Våtmarksinventering (1986) som objekt med vissa naturvärden (13I0D02, 13I0D05 och 13I0D06). Området kring Gammelån (13I0D01) har i samma inventering klassats som objekt med låga naturvärden.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Biotopen rikkärr ingår i ett åtgärdsprogram för 2006-2010. Kalkkärrsgrynsnäcka ingår som utpekad art i detta åtgärdsprogram. Saxmarken ingår i en utpekad trakt (Forsmarksån-Rörmar) i åtgärdsprogrammet för bevarande av vittryggig hackspett 2005-2008. Koppartaggsvamp ingår i åtgärdsprogrammet för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar 2006-2010 och fältgentiana ingår i ett åtgärdsprogram för gentianor i naturliga fodermarker som är under framtagande.

Beskrivning av naturreservatet

Allmän beskrivning

Naturreservatet Saxmarken ligger ca 3 km öster om Lövestabruk. Området utgörs av en omväxlande mosaik av vatten, myr och skog. Södra delen av reservatet upptas av Skälsjön, som är en grund och vassrik sjö. Kring denna utbreder sig stora flacka torvmarker med sumpskogar och öppna våtmarker. De flacka markerna kantas av skogsklädd moränmark.

Våtmarkernas yta har tilltagit efter sänkning av sjön på 1880-talet. På f.d. slåtterängar och sjösänkingsmark, främst intill Gammelån samt vid in- och utloppet av Skälsjön, växer idag betydande arealer björksumpskog, bitvis med inslag av al, ask och gran. Björksumpskogen kännetecknas av ett ovanligt stort inslag av död ved. Närmast Gammelån utbreder sig öppna fuktängar med enstaka lövträd samt björk- och blandlövdungar. Intill Årböleån finns en äldre alsumpskog med relativt väl utvecklade socklar som helt översvämmas vid högvatten. En del sumpskogar är opåverkade av dikning och saknar spår av tidigare avverkning.

Inom området finns också öppna, men igenväxande, rikkärr med bl.a. axag, kärrknipprot, brudsporre och ängsnycklar. Det största öppna rikkärret är Försätermossen, andra rikkärr är Jordmossen, Klockarmossen och ett litet kärr 850 m nordöst om Orrholmen. Även fattigare myrmarker finns i reservatet, t.ex. en tallmosse söder om Jordmossen.

På moränmarken växer gran- och tallskogar med varierande inslag av grov asp samt björk, lönn, lind, ask och hassel. Delar av barrskogarna har dock avverkats under senare tid och ersatts av lövrika, yngre granplanteringar. Bitvis förekommer rikligt med högstubbar och torrträd, varav flera är grova.

Grova gammeltallar finns spridda i området, särskilt vid Jordmossen och Försätermossen samt en bit österut. Flera av tallarna är över 200 år och några är ända upp till 370 år gamla. En stor del av gammeltallarna vid Försätermossen är dock hårt trängda eller döende p.g.a. konkurrens från yngre träd som successiv vuxit upp i

området, troligen till följd av sjösänkningen för drygt 130 år sedan.

Kalkpåverkan på skogsmarken är påtaglig vilket avspeglas i ett stort askinslag och mycket örtrika skogar med bl.a. guckusko, skogsnycklar, skogsknipprot och tvåblad. Vegetationen på moränmarken bär i allmänhet spår av tidigare bete.

Geologi

Området är låglänt och reste sig ur havet för mellan 2000 och 1500 år sedan. Reservatet utgörs av Skälsjön med intilliggande fuktiga till blöta mycket flacka sediment- och torvmarker, främst kärrmarker. Stora delar av torvmarksstränderna, framför allt på sjöns norra sida har uppkommit genom att tidigare grunda partier vuxit igen till kärr efter sjöns sänkning omkring år 1880. Längs stora delar av nuvarande och tidigare fastmarksstränder finns ett markerat strandhak efter den ursprungliga stranden. Den ursprungliga sydöstra stranden bestod tidigare av en lång sandstrand som bar det passande namnet "Långsand".

Skälsjöns södra del kantas av skogsklädd moränmark, vilket också förekommer i delar av området norr om sjön. Moränmarkerna i området utgörs huvudsakligen av normalblockiga friska moränjordar med uppstickande hållmarker. Det finns även mindre förekomster av grovmo, samt kalkhaltiga glaciala leror. Moränjordarna utgörs huvudsakligen av en kalkhaltig sandig-moig morän. Även de glaciala lerorna är kalkhaltiga. Kalkhalten kan ibland vara högre på större djup, troligen på grund av urlakning. Därför är kalkhalten ofta högre i svackor och där det finns rörligt markvatten.

Bergrunden i området utgörs huvudsakligen av gnejsgraniter. Högsta punkterna i reservatet ligger ca 20 m.ö.h.

Limnologi

Reservatet ingår i Forsmarksåns avrinningsområdet och Skälsjön ligger i Forsmarksåns huvudvattendrag, vilket uppströms Skälsjön heter Risforsån. Nedströms Skälsjön benämns ån Årböleån, vilken nu till största delen utgörs av en grävd kanal. Skälsjön är en näringsrik sjö med ett medeldjup på 0,8 m och ett maxdjup på 1,5 m.

Vid provfiske i Skälsjön sommaren 1991 fångades nio fiskarter: abborre, mört, braxen, björkna, sarv, gärs, gädda, ruda och sutare, vilket var över det genomsnittliga antalet fångade arter vid en undersökning av länets sjöar (Brunberg & Blomqvist 1998). Abborre dominerade såväl antals- som viktsmässigt.

Historisk och nuvarande markanvändning

Området koloniserades under sen järnålder/tidig medeltid och från den tiden har människor utnyttjat området, t.ex. genom betesdrift, plockhuggning, odling och slåtter. Området var tidigare betydligt mer öppet än idag (Figur 1 och 2) och vissa av naturvärdena är kopplade till tidigare hävd. Detta gäller t.ex. florán på rikkärren, de gamla grova tallarna vilka vuxit upp i en betydligt mer öppen miljö än de står i idag, lövrikedomen i fastmarksskogarna och den hävdgynnade florán som finns kvar längs vägen till Jordmossen. På andra marker har naturvärden uppkommit genom igenväxning med lövträd på tidigare öppna marker.

I skogen finner man fortfarande rester efter tidigare bete, t.ex. spärrgreniga träd, hävdgynnade arter, gårdsgårdar och ibland stenmurar. Rester av gamla ängslador, som finns på flera platser runt Skälsjön (Figur 3), vittnar om tidigare slåtterverksamhet. Dessa marker är idag till stora delar skogsbevuxna. Även de tidigare öppna jordbruksmarkerna intill gamla torpställen, t.ex. vid Karlströmostorp och Skälsjötorpen, håller på att växa igen till skogsmark. Andra inägomarker har granplanterats, främst under 1960-talet.

Reservatsområdet har under lång tid påverkats av verksamheten vid Lövsta bruk, som ligger strax väster om naturreservatet. Enligt publikationen *Skrivet i Järn*, som i sin tur hämtat informationen från *Järnbruksminnen*, uppgick arbetarnas kor på Lövsta vid sista räkningen år 1878 till 900 stycken. Det är troligt att foder till brukets kreatur hämtats bl.a. från Saxmarken och att korna tidvis även betade i delar av området. Lövsta har sitt ursprung i ett kronobruk som i början av 1600-talet anlades intill några äldre bondeägda hyttor. År 1627 utarrenderades det till de vallonska industrimännen Welam de Besche och Louis de Geer. Louis de Geer köpte senare anläggningen år 1643. Järnbruket var precis färdigbyggt när det brändes ned i samband med ryssarnas invasion sommaren 1719. Bruket återuppbyggdes dock och masugnsblåsningen kom åter igång omkring år 1730. Återuppbyggnaden tärde hårt på skogstillgången varför den ena masugnen flyttades till det nyanlagda Karlholms bruk. Under resten av 1700-talet och en bit in på 1800-talet upplevde Lövsta sin stora glansperiod. År 1918 upplöstes Lövstafideikommisset och bruksrörelsen såldes till Gimo-Österby bruks AB, men bara några år senare (1926) upphörde all bruksdrift.

Av de äldre barr- och betesskogarna har en hel del avverkats under 1980- och 1990-talet och ersatts av lövrika, yngre granplanteringar. Sumpskogarna är i mindre omfattning påverkade av huggning, men däremot är flera av dem påverkade av dikning.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

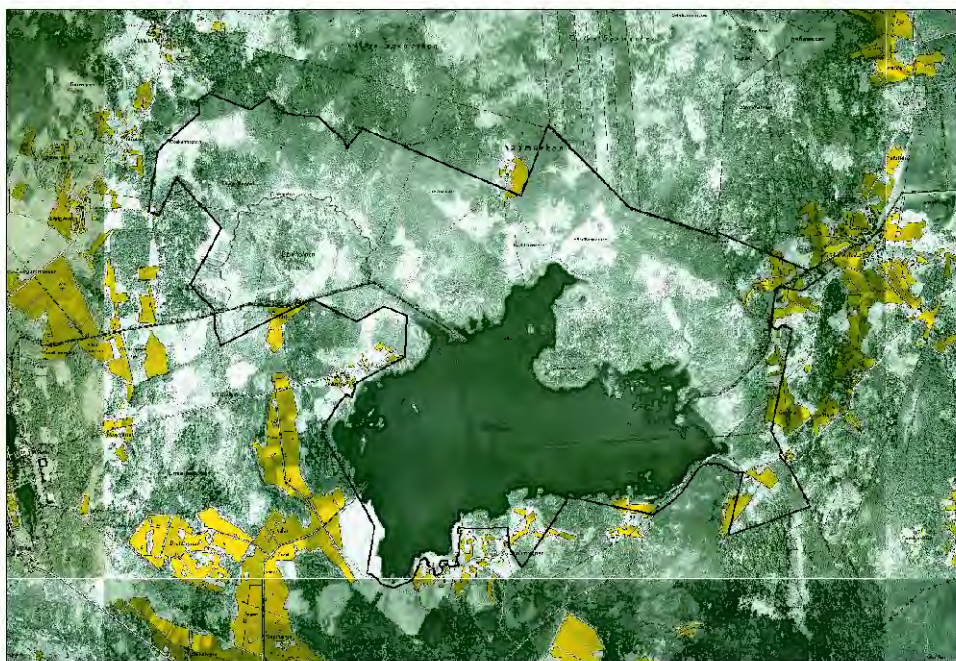
2012-12 -14

BILAGA A
10(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier 0360-02-141

Figur 1. Häradskartan från 1859-63 visar att stora delar av området tidigare utnyttjats för slåtter. Reservatsgränsen är inlagd på kartan med en svart linje. På kartan syns också Risforsåns och Arböleåns ursprungliga sträckningar.

Figur 2. Även under 1950-talet fanns en betydligt större areal öppen våtmark i området än idag. Ekonomisk karta från 1952-53.

Hydrologi

Klockarmossen är dikningspåverkad sedan lång tid tillbaka. Diket går i norra delen men den naturliga avrinningen fanns troligen i sydöstra delen av myren mot Gammelån. Vid Försätermossen finns i södra delen två gamla diken, som nästan vuxit igen. Den sydöstra delen av Jordmossen är dikad, men även den odikade nordvästra delen av mossen är påverkad och håller på att växa igen.

Den ursprungliga Risforsån ersattes 1878 av en kanal. Gammelån finns kvar som en ca 1,5 km lång åbåge norr om den nya huvudfåran. Mellan Gammelån och Risforsån finns idag en vall som, utom vid högvatten, hindrar vattnet från att rinna in i den meandrande Gammelån. Större delen av Gammelån är urgrävd i sin ursprungliga fåra, troligen på 1990-talet. Sumpskogen norr om Gammelån är påverkad av dikningar under 1990-talet.

Av äldre kartor (1703-1878) framgår att Skälsjön troligen varit uppdämd under en lång period. I en del flacka marker låg dåvarande strandlinjen 50-150 meter utanför den troliga naturliga strandlinjen. Tillgängliga uppgifter tyder på att Skälsjön sänktes omkring år 1880, ca en meter under det tidigare normala dämningssvattenståndet och en dryg halvmeter under sjöns naturliga medelvattenstånd. Den slingrande Årböleån ersattes till stora delar med en kanalfåra i en ny sträckning. Genom sänkningen har Skälsjön till stora delar vuxit igen med gungflyartade vassbårder, och tidigare öppna våtmarker har vuxit igen med sumpskog.

Vid Björnmyren som ligger på gränsen till reservatets sydöstra del finns ett gammalt dämme i norra delen. Vad dämnet haft för funktion är okänt men vattnet har brutit igenom på ett ställe och vattennivån har sjunkit till en mer naturlig nivå.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.)

Områdets mosaik av vatten, myr och skog, dess lövrikedom och de kalkrika moränjordarna har skapat förutsättningar för mycket höga naturvärden med en stor artrikedom och förekomst av många missgynnade och hotade arter. Till de skyddsvärda naturtyperna hör främst sumpskogar, lövrika skogar i olika successionsstadier, gammal blandskog, gammal tallskog och öppna rikkärr.

I ett landskapsperspektiv bedöms den stora lövrikedomen i området vara av intresse och det finns bra förutsättningar för att bevara många missgynnade och hotade arter knutna till olika lövskogsmiljöer. Saxmarken var tidigare en viktig häckningslokal för vitryggig hackspett, en art som är beroende av stora lövträdsområden med mycket

död ved. Vitryggig hackspett har även tillfälligt observerats i området, senast år 1994. Lövskogsområden som är lämpliga livsmiljöer för vitryggig hackspett är även i övrigt mycket artrika miljöer och en lång rad andra arter är knutna till dessa miljöer.

Björksumpskogarna är mycket värdefulla för ovanliga insektsarter. Särskilt intressanta är döende och döda björkar som angrips av olika svampar, t.ex. fnösk-, björk- och klibbticka. Större flatbagge är en art som lever i björkhögstubbar med björkticka. Spår efter den sällsynta fjärilen jättesvampmal finns i hundratals döda björkar, vilket pekar på sumpskogarnas mycket höga värden för insektsfaunan. Även gamla aspar hyser skyddsvärda insektsarter, t.ex. grön aspvedbock, stekelbock, aspraktbagge och mindre träfjäril.

I de mer orörda sumpskogarna finns en intressant flora av lavar, mossor och svampar som växer på trädstammar och död ved, och som gynnas av den höga luftfuktigheten. Lunglav och ädellav förekommer rikligt på äldre askar. Mer sparsamt förekommande är aspfjädermossa som kan växa både på asp och på ädellövträd. Gropig skägglav och ringlav kan i gynnsamma miljöer växa både på barrträd och lövträd. Bägge arterna har enstaka förekomster i området. Gropig skägglav är hittad på gammal ask och ringlav på grov en. Vecktickan växer i stort sett enbart på asplågor.

Reliktbock utvecklas i den tjocka barken på solexponerade mycket gamla, levande tallar. Även tallticka och vintertagging är beroende av äldre tall.

Skälsjön är en viktig fågelsjö och området har länge varit känt för en rik fågelfauna. Även lövrikedom och gammal skog med riklig förekomst av död ved är viktig för fågelfaunan. Fågelarter som observerats och troligen häckar i eller nära området är storlom, rördrom, småfläckig sumphöna, sångsvan, fiskgjuse, brun kärrhök, bivråk, havsörn, lärkfalk, trana, tjäder, järpe, slaguggla, skogsduva, mindre hackspett, tretåig hackspett och stjärtmes. Gråspett har tillfälligt observerats i området.

Området är kalkpåverkat vilket avspeglas i den örtrika floran. I fuktiga skogspartier finner man bl.a. skogsnycklar, tvåblad och guckusko. Svampfloran är dåligt undersökt men förutsättningar för att hitta arter ur kalkbarrskogens typiska svampflora finns i vissa delar. Koppartaggsvamp och gultoppig fingersvamp är påträffade i området.

Kalkpåverkan syns också tydligt i kärrmiljöerna. I området finns fyra rikkärr med värdefull flora och fauna. I extremrikkärren är axag en vanlig art. På den mycket skyddsvärda Försätermossen växer bl.a. orkidéerna flugblomster (enstaka), kärrknipprot och brudsporre. Där har man också hittat kalkkärrsgrynsnäcka och tandsnäcka.

Några intressanta kärlväxter har etablerat sig i starkt människopåverkade biotoper. Majviva, skogsklocka, ängs- och fältgentiana växer på och intill skogsbilvägen vid Jordmossen. På ett hygge norr om Skälsjön hittades 2002 den sällsynta örten glesstånds. Arten kunde dock inte återfinnas vid eftersök 2011.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Accipiter gentilis</i>	Duvhök	
<i>Bonasa bonasia</i>	Järpe	F
<i>Botaurus stellaris</i>	Rödröm	NT F
<i>Columba oenas</i>	Skogsduva	
<i>Circus aeruginosus</i>	Brun kärrhök	F
<i>Cygnus cygnus</i>	Sångsvan	F
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Vitryggig hackspett (senast sedd 1994)	CR F P
<i>Dendrocopos minor</i>	Mindre hackspett	NT
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	F
<i>Falco subbuteo</i>	Lärkfalk	
<i>Gavia arctica</i>	Storlom	F
<i>Glaucidium passerinum</i>	Sparvuggla	F
<i>Grus grus</i>	Trana	F
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT F P
<i>Jynx torquilla</i>	Göktyta	NT
<i>Locustella fluviatilis</i>	Flodsångare	NT
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Nötkråka	NT
<i>Pandion haliaetus</i>	Fiskgjuse	F
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	NT F
<i>Pernis apivorus</i>	Bivråk	VU F
<i>Porzana porzana</i>	Småfläckig sumphöna	VU F
<i>Strix uralensis</i>	Slaguggla	F
<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder	F

Mollusker

<i>Vertigo geyeri</i>	Kalkkärrsgrynsnäcka	NT A P
<i>Perforatella bidentata</i>	Tandsnäcka	

Fjärilar

<i>Lamellocossus terebra</i>	Mindre träfjäril	NT s
<i>Scardia boletella</i>	Jättesvampmal	NT s

Skalbaggar

<i>Aromia moschata</i>	Myskbock	s
<i>Callidium aeneum</i>	Grönhjon	NT
<i>Callidium coriaceum</i>	Bronshjon	s
<i>Corticeus bicolor</i>	Tvåfärgad barksvartbagge	NT
<i>Harminius undulatus</i>	Violettbandad knäppare	NT
<i>Microbregma emarginata</i>	Granbarkgnagare	
<i>Mycetophagus fulvicollis</i>	Rödhalsad vedsvampbagge	NT
<i>Mycetophagus populi</i>	Brungul vedsvampbagge	

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
14(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

<i>Necydalis major</i>	Stekelbock	NT	s
<i>Nothorhina punctata</i>	Reliktbock	NT	s
<i>Oplocephala haemorrhoidalis</i>	Rödhalsad svartbagge		
<i>Peltis grossa</i>	Större flatbagge	VU	
<i>Poecilonota variolosa</i>	Asppraktbagge	NT	s
<i>Ptilinus fuscus</i>	Aspvednagare		s
<i>Saperda perforata</i>	Grön aspvedbock	NT	s
<u>Kärlväxter</u>			
<i>Campanula cervicaria</i>	Skogsklocka	NT	
<i>Cardamine bulbifera</i>	Tandrot		s
<i>Carex hostiana</i>	Ängsstarr	NT	
<i>Cypripedium calceolus</i>	Guckusko		s § A
<i>Dactylorhiza incarnata</i> var. <i>incarnata</i>	Ängsnycklar		§
<i>Daphne mezereum</i>	Tibast		s
<i>Dryopteris cristata</i>	Granbräken		s
<i>Epipactis helleborine</i>	Skogsknipprot		s §
<i>Epipactis palustris</i>	Kärrknipprot		§
<i>Eriophorum latifolium</i>	Gräsull		s
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	VU	
<i>Gentianella amarella</i>	Ängsgentiana		
<i>Gentianella campestris</i>	Fältgentiana	VU	P
<i>Gymnadenia conopsea</i>	Brudsporre		§
<i>Hepatica nobilis</i>	Blåsippa		s
<i>Lathyrus vernus</i>	Vårärt		s
<i>Listera ovata</i>	Tvåblad		s §
<i>Neottia nidus-avis</i>	Nästrot		s §
<i>Ophrys insectifera</i>	Flugblomster		s
<i>Primula farinosa</i>	Majviva		
<i>Sanicula europaea</i>	Sårläka		s
<i>Schoenus ferrugineus</i>	Axag		s
<i>Senecio ovatus</i>	Glesstånds		
<i>Telypteris palustris</i>	Kärrbräken		s
<i>Tilia cordata</i>	Lind		s
<i>Viola mirabilis</i>	Underviol		s
<u>Mossor</u>			
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Vedtrappmossa	NT	s
<i>Aneura pinguis</i>	Fetbålmossa		
<i>Antitrichia curtipendula</i>	Fällmossa		s
<i>Calliergon giganteum</i>	Stor skedmossa		
<i>Campyliadelphus elodes</i>	Kärrspärrmossa		
<i>Cinclidium stygium</i>	Myruddmossa		
<i>Geocalyx graveolens</i>	Terpentinmossa		s
<i>Herzogiella seligeri</i>	Stubbspretmossa		s
<i>Homalia trichomanoides</i>	Trubbfjädermossa		s
<i>Leiocolea rutheana</i>	Praktflikmossa		
<i>Neckera complanata</i>	Platt fjädermossa		s
<i>Neckera pennata</i>	Aspfjädermossa	NT	s
<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	Asphättemossa		
<i>Pseudocalliergon trifarium</i>	Maskgulmossa		
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	Skogshakmossa		s

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan
SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
15(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

<i>Scorpidium cossonii</i>	Späd skorpionmossa
<i>Scorpidium scorpioides</i>	Korvskorpionmossa
<i>Sphagnum contortum</i>	Lockvitmossa
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	Purpurvitmossa

Lavar

<i>Acrocordia cavata</i>	Liten punktlav		
<i>Alectoria sarmentosa</i>	Garnlav	NT	s
<i>Arthonia leucopellaea</i>	Kattfotslav		s
<i>Bacidia fraxinea</i>	Slät lönnlav		s
<i>Bacidia rubella</i>	Lönnlav		s
<i>Biatora ocelliformis</i>	Blåsvart knopplav		
<i>Chaenotheca chlorella</i>	Kornig nållav		s
<i>Collema subnigrescens</i>	Aspgelélav	NT	s
<i>Evernia divaricata</i>	Ringlav	VU	s
<i>Lecanactis abietina</i>	Gammelgranslav		
<i>Leptogium saturnium</i>	Skinnlav		s
<i>Leptogium teretiusculum</i>	Dvärgtufs		s
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	NT	s
<i>Megalania grossa</i>	Ädellav	VU	s
<i>Nephroma bellum</i>	Stuplav		s
<i>Nephroma laevigatum</i>	Västlig njurlav	NT	s
<i>Nephroma parile</i>	Bårdlav		s
<i>Parmeliella triptophylla</i>	Korallblylav		s
<i>Usnea barbata</i>	Gropig skägglav	VU	

Svampar

<i>Antrodia pulvinascens</i>	Veckticka	NT	s
<i>Cantharellus lutescens</i>	Röd gul trumpetsvamp		s
<i>Cortinarius meinhardii</i>	Äggspindling	NT	s
<i>Dichomitus campestris</i>	Hasselticka		s
<i>Ganoderma lucidum</i>	Lackticka		
<i>Hygrocybe cantharellus s.l.</i>	Kantarellvaxskivling		s
<i>Inonotus rheades</i>	Rävticka		s
<i>Irpicondon pendulus</i>	Vintertagging	NT	s
<i>Lactarius scrobiculatus</i>	Svavelrisk		s
<i>Onnia tomentosa</i>	Luddticka	NT	
<i>Oxyporus corticola</i>	Barkticka		s
<i>Phellinus chrysoloma</i>	Granticka		s
<i>Phellinus pini</i>	Tallticka	NT	s
<i>Phellinus populicola</i>	Stor aspticka	NT	s
<i>Ramaria testaceoflava</i>	Gultoppig fingersvamp	NT	s
<i>Sarcodon lundellii</i>	Koppartaggsvamp	VU	s P

Teckenförklaring:

- F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
s = Signalart enligt Skogsstyrelsen (2005)
§ = Arten är fridlyst i Sverige
P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
16(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan (2010):

CR = Critically endangered	Akut hotad
EN = Endangered	Starkt hotad
VU = Vulnerable	Sårbar
NT = Near threatened	Nära hotad
DD = Data deficient	Kunskapsbrist

Kulturhistoriska värden

I Riksantikvarieämbetets Fornsök finns inga fornlämningar registrerade i området. Någon inventering av fornlämningar i området har dock inte gjorts sedan 1952 och vid kommande inventeringar, som planeras under perioden 2011-2013, är det sannolikt att hittills oregistrerade fornlämningar kommer att påträffas.

Värden för friluftslivet

Det finns möjligheter att genom begränsade insatser öka områdets betydelse för friluftslivet. Det omväxlande mosaiklandskapet med vatten, våtmark och skog bedöms vara spännande och omväxlande. Inom ett relativt begränsat område kan man få uppleva flera naturtyper, vatten, sumpskogar, gammal skog och öppna våtmarker. Området är även mycket fågelrikt.

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten. Friluftslivets intressen ska i huvudsak tillgodoses genom reservatets naturliga förutsättningar. Två små parkeringsplatser, ett mindre fågeltorn, en eldningsplats och en stigslinga ska anordnas.

Prioriterade bevarandevärden

Marks lag och naturtyp: mosaiklandskap med vatten, myr och skog med värdefulla naturtyper såsom sumpskogar, rikkärr, gammal tallskog och lövrika barr- och blandskogar.

Strukturer: lövträd, död och döende lövved, gamla tallar, solexponerad tall

Växt-, svamp- och djursamhällen: fåglar, vedskalbaggar, epifyter (trädlevande mossor och lavar)

Arter:	<i>Antrodia pulvinascens</i>	Veckticka
	<i>Gentianella campestris</i>	Fältgentiana
	<i>Dendrocopus leucotus</i>	Vitryggig hackspett
	<i>Evernia divaricata</i>	Ringlav
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav
	<i>Megalania grossa</i>	Ädellav

2012-12 -14

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Neckera pennata
Nothorhina punctata
Peltis grossa
Pernis apivorus
Phellinus pini
Picoides tridactylus
Porzana porzana
Sarcodon lundellii
Usnea barbata
Vertigo geyeri

Aspfjädermossa
Reliktbock
Större flatbagge
Bivråk
Tallticka
Tretåig hackspett
Småfläckig sumphöna
Koppartaggsvamp
Gropig skägglav
Kalkkärrsgrynsnäcka

Beskrivning av byggnader

Det står en lada på ängs/betesmarken öster om Skälsjötorpen. Förutom denna finns enbart rester av byggnader, i form av rest av ett torp vid Karlströms torp och rester av gamla ängslador, i reservatet.

Figur 3. Rest av ängslada mellan Jordmossen och Skälsjön
(RT90 6701775, 1617120)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
18(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Referenser

Publicerade skrifter

Artfaktablad, Artdatabanken, SLU.

Brunberg, A-K. & Blomqvist, P. 1998: Vatten i Uppsala län 1997. Upplandsstiftelsen, rapport nr. 8 1998.

Gullberg, K., Olofsson, H. & Nyberg, P. 1993: Elfiskeinventering av vattendrag i Uppsala län 1990. Upplandsstiftelsen, stencil nr. 1 1993.

Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 - The 2010 Red List of Swedish Species. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1. Rapport och bearbetning.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1994: Ekologiskt känsliga områden i Uppsala län. Meddelandeserien 1994 nr. 13.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1995: Vitryggig hackspett. Länsplan för Uppsala län. Meddelandeserien 1995 nr. 8.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1997: Kulturmiljöer i Uppsala län. Områden av riksintresse. Meddelandeserien 1997 nr. 13.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 2005: Kalkkärrsgrynsnäckan – Vertigo geyeri Lindholm – i Uppsala län. Meddelandeserien 2005 nr. 11.

Naturvårdsverket. 1991: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv –beskrivningar. Rapport 3771.

Naturvårdsverket. 1992: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv –beskrivningar. Rapport 4037.

Naturvårdsverket. 2003. Att skylta skyddad natur – en vägledning om skyltar, foldrar, vägvisning, gränsmarkering och internet.

Naturvårdsverket. 2005. Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett. Rapport 5486.

Naturvårdsverket. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Rapport 5601.

Naturvårdsverket. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar (Sarcodon). Rapport 5609.

Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.

Nitare, J. (red) 2005: Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. 3:e uppl. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Nordiska ministerrådet, 1984. Naturgeografisk naturindelning av Norden.

Nordiska museets arkiv. Järnbruksminnen. E.U. 42459.

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgänglig på <http://karta.svo.se/>

Kartmaterial

Lantmäteriet härads-karta 1859-1863

Lantmäteriets ekonomiska karta 1952-1953

Lantmäteriets digitala fastighetskarta och ortofoton

Digitala källor

Riksantikvarieämbetet – Fornsök <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Muntliga och opublicerade uppgifter

Martin Amcoff, Upplandsstiftelsen

Gillis Aronsson, Upplandsstiftelsen

Pär Eriksson, Upplandsstiftelsen

PLANDEL

Övergripande skötsel

Målsättningen med skötseln i reservatet är att bibehålla och återställa ett landskapsavsnitt där naturliga processer till stor del får verka. Inledningsvis krävs dock en del avverkningar och röjningar. Hävden av rikkärren bör återupptas och hydrologin i området bör restaureras. För det senare krävs dock en hydrologisk utredning före åtgärder genomförs, för vissa åtgärder kan också en vattendom krävas.

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

Reservatet har delats upp i 12 skötselområden (A-L). För avgränsning av skötselområdena se skötselkarta, bilaga D. Reservatsområdet är mosaikartat och gränsen mellan olika skötselområden är diffus. Mindre delar av skötselområdena kan avvika väsentligt från skötselområdet i stort. För varje skötselområde anges ett bevarandemål där de olika Natura 2000-habitatens naturtypskod i vissa fall anges inom parentes. Bevarandemålen ska följas upp med hjälp av målandikatorer som anges i en uppföljningsplan. Uppföljningsplanen kommer att beslutas separat.

Skötselområde A: Löv- och blandsumpskog - 231 ha

Beskrivning: Skötselområdet består av en mosaik av björksumpskog, alsumpskog, blandsumpskog, lövskog på något högre belägen, torrare mark samt lövrik igenväxande inägomark och tidigare öppen våtmark. Björk är vanlig i området, men även klibbal, ask, gran och tall förekommer frekvent. I området kring Försätermossen och mellan Försätermossen och kärret 450 m SO dominerar ask och epifytfloran är mycket artrik. Guckusko förekommer rikligt i detta område. Markförhållandena i skötselområdet är mestadels blöta eller fuktiga. Flera av sumpskogarna är dock dikade och naturliga åfåror har ersatts av grävda kanaler.

Bevarandemål: Arealen löv- och blandsumpskog ska vara minst 200 ha och betydande areal ska översvämmas vid högvatten. Sumpskogen ska präglas av en stor andel lövträd samt riklig förekomst av ask och gamla, grova eller senvuxna träd. Naturliga processer ska leda till att såväl stående som liggande död ved förekommer i olika grovlek och nedbrytningsgrad. Kalkgynnad ört- och svampflora, t.ex. guckusko, förekommer i vissa områden och epifytfloran är artrik. Det finns tillräckligt stor areal vitryggsbiotop i området och vitryggig hackspett häckar i området.

2012-12 -14

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Skötselåtgärder: Restaurering:

Hydrologi: Gräv igenom vallen (ca 10 m) mellan Risforsån och Gammelån så att vattnet kan strömma genom den gamla åfåran under längre perioder än idag. Utred möjligheten att lägga tillbaka sten och block som grävts upp ur Årböleån nedströms bron. En sådan åtgärd kan kräva en vattendom. Lägg igen diken som avvattnar sumpskog och myr. Hydrologiska restaureringsinsatser ska utföras på sådant sätt att mark utanför reservatet inte försumpas och en hydrologisk utredning ska göras före åtgärderna genomförs. *Frihuggning av träd:* Frihugg gamla, grova träd, t.ex. gammeltallar och grova lövträd. Gäller främst gammeltallar vid Försätermossen, men även några grova lövträd bör frihuggas.

Utsättning av vitryggig hackspett: Vitryggig hackspett sätts ut i området. Vid behov kan död ved skapas för att förbättra möjligheten till födosök för vitryggen. Vid behov kan också utfordring av vitrygg ske.

Löpande: Fortlöpande röjning av friställda gamla träd. Gran och ung tall kan avverkas om skogen blir så tät att populationer av ljuskrävande arter hotas, t.ex. guckusko eller epifytiska lavar eller mossor. Detta gäller speciellt kring Försätermossen samt i området mellan Försätermossen och rikkärret SO om denna.

Figur 4. Skötselområde A.

Skötselområde B: Lövdominerad skog - 31 ha

Beskrivning: Området är lövrikt med högt inslag av björk, asp, al, ask, ek och hassel. Mer sparsamt förekommer lind, lönn, sälg och alm. Några av askarna är grova och bär spår av hamling. I delområden markerade med "Lind" på skötselkartan, bilaga D, är inslaget av lind stort.

Bevarandemål: Arealen lövdominerad skog ska vara minst 31 ha. Skogen ska vara halvöppen och domineras av olika arter lövträd, t.ex. björk, asp, al, ask, ek, lind, lönn, sälg och lönn. Även hassel ska förekomma. I områden markerade med "Lind" på skötselkartan ska lind vara det karaktärsbildande trädslaget. Grova ädellövträd ska förekomma

Skötselåtgärder: Restaurering: Avverka eller ringbarka gran. Glesa eventuellt ut bland övriga trädslag för att gynna lind i områden markerade med "Lind" på skötselkartan.

Löpande: Ytterligare röjning eller utglesning enligt ovan.
Friställning av grova, gamla lövträd, t.ex. hamlad ask.

Figur 5. Skötselområde B. Lindrik skog.

Skötselområde C: Lövrik barrskog - 63 ha

- Beskrivning:** Gran- och barrblandskog som huvudsakligen är lövrik.
- Bevarandemål:** Arealen lövrik barrskog ska vara minst 63 ha. Barrskogen ska ha en varierad åldersstruktur och präglas av gamla barrträd och ett stort inslag av lövträd. Naturliga processer ska leda till att död ved förekommer i olika grovlek och nedbrytningsgrad. Marksvampfloran ska vara artrik med inslag av kalkbarrskogens typiska arter.
- Skötselåtgärder:** Inga åtgärder. Avverkning eller ringbarkning av enstaka granar för att gynna asp eller ädellövträd kan dock göras vid behov.

Skötselområde D: Tallskog - 21 ha

- Beskrivning:** Skötselområdet består dels av strandtallskog, dels av annan talldominerad skog på fastmark. Strandtallskogen är gles med inslag av björk, al, gran, videväxter och enbuskar, med en bård av al och vide närmast sjön. Övrig tallskog har idag lägre naturvärden men har förutsättningar för att på längre sikt utveckla tallvärden.
- Bevarandemål:** Arealen gammal tallskog (9010) ska vara minst 21 ha. Gamla, grova solbelysta tallar ska förekomma rikligt. Naturliga processer ska leda till att död ved förekommer i olika grovlek och nedbrytningsgrad. Strandtallskogarna kan ha inslag av andra trädarter, särskilt närmast sjön.
- Skötselåtgärder:** Restaurering: Avverka eller ringbarka gran och glesa ut lövträdsskiktet för att gynna grov solbelyst tall, dock inte närmast sjön.
- Löpande: Rójning av uppväxande gran och lövsly för att gynna grov solbelyst tall.

Figur 6. Skötselområde D. Strandtallskog SO om Skälsjön.

Skötselområde E: Bränning - 12 ha

- Beskrivning: Likåldrig barrblandskog med låga naturvärden. Visst inslag av lövträd och äldre tall och finns i området.
- Bevarandemål: Löv- eller tallbränna med gamla överlevande tallar och mycket död ved.
- Skötselåtgärder: Restaurering: Bränning i ett par olika omgångar. Stängsling kan behövas för att förhindra viltbetning av lövträd.

Skötselområde F: Granplanteringar - 80 ha

- Beskrivning: Huvudsakligen granplanteringar men även en tallplantering ingår. De flesta av planteringarna är lövrika, bitvis med relativt stort inslag av björk, lind, ask och lönn. I några fall finns en högskärm med björk. Skötselområde F1 utgörs av planteringar yngre än ca 30 år. Skötselområde F2 utgörs av planteringar äldre än ca 30 år.
- Bevarandemål: Självföryngrad lövrik blandskog eller barrskog. På sikt ska området övergå i skötselområde B, C eller J (Karlströms torp).

2012-12 -14

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Skötselåtgärder: Restaurering: Lövträd och lövföryngring gynnas genom röjning/avverkning av planterade träd. Lövrika bestånd prioriteras. I unga bestånd (F1) röjs alla planterade barrträd bort. Om det behövs för att gynna asp, sälg eller ädellövträd kan enstaka björkar avverkas eller ringbarkas. I äldre bestånd (F2) gynnas befintliga lövträd genom avverkning av gran. I dessa kan en del gran sparas och död ved av gran skapas genom ringbarkning eller genom att skapa lågor. Granplanteringen vid Karlströms torp bör tas bort helt och hållet och området bör därefter skötas med slätter/bete (skötselområde J).

Figur 7. Skötselområde F1.

Figur 8. Skötselområde F2.

Skötselområde G: Tallmosse/Tallsumpskog - 30 ha

- Beskrivning:** Tallmossar och tallsumpskogar. Området söder om Jordmossen är dikningspåverkat vilket lett till igenväxning med ung gran och björk. Kring Forsätermossen finns spridd förekomst av gamla tallar.
- Bevarandemål:** Arealen tallmosse (91D0) och tallsumpskog (9010) ska vara 30 ha. Området ska präglas av opåverkad hydrologi och skogen ska vara halvöppen med stor andel gamla grova tallar. Naturliga processer ska leda till att död ved förekommer i olika grovlek och nedbrytningsgrad.
- Skötselåtgärder:** Inga åtgärder förutom hydrologiska restaureringsinsatser, se skötselområde A.

Figur 9. Skötselområde G. Tallmosse Jordmossen.

Skötselområde H: Rikkärr - 12 ha

- Beskrivning:** Öppna, delvis tuviga och igenväxande, rikkärr. Rikkärrsarterna förekommer i öppna stråk mellan tuvorna. Försätermossen är det artrikaste kärret med flugblomster, kärrknipprot och axag. Axag förekommer också på Jordmossen och kärret SO om Försätermossen. Igenväxning med blåtåtel, pors och vass samt gran, tall och björk är ett problem, liksom en stor förnaansamling.
- Bevarandemål:** Arealen rikkärr (7230) ska vara minst 12 ha. Kärren ska huvudsakligen vara öppna med ett stort inslag av rikkärrsindikatorer. Bottenskiktet ska domineras av brunmossor och kalkkärrsgrynsnäcka ska förekomma. Kärren ska ha gynnsamma hydrologiska förhållanden.
- Skötselåtgärder:** Restaurering:
Hydrologi: Lägg igen diken som har en negativ påverkan på kärren. Hydrologiska restaureringsinsatser utförs på sådant sätt att mark utanför reservatet inte försumpas.
Röjning: Röj bort pors och vass samt lövsly, gran och tall. Spara knotiga myrtallar och en del av ev. förekommande *Salix*.
Tuvfräsning: Om kärren ska slåträs behöver tuvorna troligen fräsas först.

Löpande: Slåtter. Alternativt röjning vid behov (ca vart 5:e - 10:e år)

Figur 10. Skötselområde H. Rikkärr Jordmossen.

Skötselområde I: Skogsbete - 15 ha

Beskrivning: Äldre och yngre granskogar med inslag av tall och varierande mängd lövträd (asp, björk, lönn ask, ek) och hassel. Även ett mindre område med senvuxen tall och gran på bergbunden mark ingår. Området närmast ån utgörs av öppen fuktig mark (f.d. åker /ängsmark) igenväxande med björk och viden. I granskogen norr och väster om de igenväxande inägorna finns ett långsträckt område med likåldrig, eventuellt planterad, granskog. Östra delen av skötselområdet har in i relativt sen tid betats av kor. Det betade området kan med fördel utökas.

Bevarandemål: Arealen betad skogsmark ska vara minst 3 ha. Arealen örtrik granskog (9050) ska vara minst 7 ha. Skogen ska vara luckig och präglas av bete. Marksvampfloran ska vara artrik med inslag av kalkbarrskogens typiska arter.

Skötselåtgärder: Restaurering: I brynet mot de igenväxande inägorna, där det idag står likåldrig granskog, gynnas lövträd och hassel samt

lövföryngring genom luckvis avverkning eller ringbarkning av gran.

Löpande: Årligt bete.

Skötselområde J: Bete/Slåtter - 5 ha

- Beskrivning: F.d. åker eller ängsmark. Trivial flora med ängskavle, timotej, vitklöver och bergsyra. Ett av delområdena betas idag av hästar.
- Bevarandemål: Alt. 1: Öppen betesmark eller slåtter. Hävdgynnad flora.
Alt. 2: Successiv igenväxning till löv- och blandskog.
- Skötselåtgärder: Alt. 1: Årligt bete eller återkommande slåtter. Gräsbränning skulle kunna vara ett alternativ i vissa delområden.
Alt. 2: Inga åtgärder.

Figur 11. Skötselområde J.

Skötselområde K: Väg med hävdgynnad flora - 1 ha

- Beskrivning: Väg med inslag av hävdgynnad flora, t.ex. ängsgentiana, fältgentiana, skogsklocka, slåtterblomma, majviva, ängsskallra och

2012-12 -14

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

darrgräs. Vid inventering 2008 hittades 307 individer av senblommande och 233 individer av tidigblommande fältgentiana. Vägen är bevuxen med högvuxet gräs och är av frisk till fuktig vegetationstyp med en del våta partier. Det grövre singel som finns på vägen kan ha fördröjt igenväxningen något.

Bevarandemål: Vägen ska präglas av hävdgynnad flora med riklig förekomst av fältgentiana.

Skötselåtgärder: Vägen underhålls för att gynna den hävdgynnade floran. För att gynna både tidig och senblommande fältgentiana bör slåtter ske i slutet av juli. Eventuellt kan en försiktig upprustning av vägen behöva göras för att möjliggöra slåtter.

Figur 12. Skötselområde K.

Skötselområde L: Sjö, strandängar och övervattenvegetation - 231 ha

Beskrivning: Öppen sjö (168 ha) samt strandängar och övervattenvegetation (63 ha). Övervattenvegetationen består bl.a. av bladvass, säv och smalkaveldun. Etablering av videbuskar är stort i vissa delar. Strandäng, med bl.a. ängsnycklar, förekommer främst i viken SO om Karlströms torp. Några mindre holmar och skär ingår också i skötselområdet.

2012-12 -14

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

Bevarandemål: Arealen naturligt eutrof sjö (3150) ska vara 231 ha, varav arealen öppna sjöyta ska vara minst 168 ha. Viken SO om Karlströms torp ska utgöras av en strandäng med artrik flora.

Skötselåtgärder: Vassröjning för att bibehålla den öppna vattenytan. Slätter eller bete på strandängarna, fr.a. söder om Karlströms torp.

Anordningar för friluftslivet

Beskrivning: Inga anordningar och anläggningar finns ännu för friluftslivet.

Bevarandemål:

- Två parkeringsplatser för minst 5 bilar vardera finns i reservatet
- Minst 3 väl underhållna informationsskyltar finns i reservatet
- Markerad och väl underhållen stig med spänger finns
- Reservatsgränsen är tydligt markerad i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer i "Att skylta skyddad natur"
- Ett litet fågeltorn och en grillplats finns i området

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- Anordna parkeringsplatser och sätt upp P-skyltar.
- Sätt upp informationsskyltar
- Anordna en markerad stig genom området
- Anordna grillplats på Orrholmen
- Anordna ett litet fågeltorn på södra sidan av Skälsjön
- Markera reservatets gräns

Löpande:

- Underhåll av parkeringsplatser
- Underhåll av stig, spänger och grillplats
- Förstärkning av målning på träd och underhåll av hörnstolpar
- Skyltar byts ut vid behov
- Tillsyn av anordningar.

Byggnader

Ängsladorna som finns på flera ställen runt Skälsjön tillför en kulturhistorisk dimension till landskapet och underlättar förståelsen för området. De är dock i dåligt skick. Om möjlighet att få bidrag till renovering av någon eller några ängslador finns kan renovering övervägas. Ladan på ängsmarken öster om Skälsjötorpen bör om möjligt underhållas.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
30(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier 0360-02-141

Upplysningar

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området utan åtgärd. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs stigar.

Vägar (inklusive vägdiken) och ledningar

Befintliga körvägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar inom reservatet får underhållas. Detta gäller dock inte vägen från den planerade parkeringsplatsen till Jordmossen. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras.

Upplag m.m.

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området. Förvaltaren får även ställa upp manskapsbodar i samband med skötselinsatser.

Ridning

Det är förbjudet att rida eller på annat sätt framföra häst i reservatet, med undantag av den enskilda vägen till Årböle.

Diken

Rensning av diken ska göras i samråd med Länsstyrelsen och får ske endast i syfte att hindra försumpning utanför reservatet. Rensningen ska utföras så att negativ påverkan inom reservatet blir så liten som möjligt.

Hydrologisk restaurering

All hydrologisk restaurering ska göras på ett sätt som inte försumpar eller skadar mark utanför reservatet. Åtgärder för att föra in vatten i Gammelån eller att lägga tillbaks sten och block i Årböleån är vattenverksamhet som är tillståndspliktig enligt Miljöbalken. En hydrologisk utredning ska göras före restaureringsåtgärder genomförs.

Jakt och fiske

Jakt får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning med undantag av fågeljakt som delvis är reglerad i reservatsbeslutet. Nya jaktorn får inte uppföras i området utan tillstånd från Länsstyrelsen. Uppsättning av saltsten eller utfodring av vilt får inte ske utan samråd med Länsstyrelsen. Fiske i Skälsjön, Risforsån eller Årböleån är inte reglerat i reservatsföreskrifterna. Utsättning av främmande arter får dock ej ske.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
31(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier 0360-02-141

Avgränsning av reservatet

Reservatet innefattar de buffertzoner som behövs för att bevara områdets värdekärnor. Där reservatsgränsen följer befintlig väg ligger vägen utanför reservatet.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Förvaltaren ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske både med anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport "Uppföljning av skyddade områden i Sverige". En separat uppföljningsplan ska tas fram för naturreservatet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan SAXMARKEN

2012-12 -14

BILAGA A
32(32)

Dnr 511-4813-11
Dossier nr 0360-02-141

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Saxmarken som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs av Länsstyrelsen.

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselomr.	Finansiering
Hydrologisk utredning inför restaureringsinsatser	1	Inom fem år	A, G, H	Skötselanslag
Hydrologisk restaurering av Gammelån och Årböleån	1	Inom fem år	A	Skötselanslag
Igenläggning av diken	1	Inom tio år	A, G, H	Skötselanslag
Friställning av grova träd	1	Inom tio år, löpande	A, B	Skötselanslag
Utsättning av vitryggig hackspett	2	Inom tio år	A	Skötselanslag
Avverkning/ringbarkning av gran för att gynna lövträd	2	Inom tio år, löpande	B,	Skötselanslag
Avverkning/ringbarkning av gran för att gynna solbelyst tall	2	Inom tio år, löpande	D	Skötselanslag
Bränning	3	Första bränning inom tio år	E	Skötselanslag
Röjning/avverkning av planterad gran/tall	1	Inom fem år	F1	Skötselanslag
Avverkning av gran/Skapande av död ved	2	Inom fem år	F2, I	Skötselanslag
Röjning av pors, sly, gran och tall	1	Inom fem år	H	Skötselanslag
Tuvfräsning och slätter	2	Inom fem år, löpande	H	Skötselanslag
Bete	2	Löpande	I, J	
Slätter	2	Löpande	J, K, L	Skötselanslag
Underhåll av väg med hävdgynnad flora	1	Löpande	K	Skötselanslag
Vassröjning	2	Vid behov	L	Skötselanslag
Parkeringsplatser	1	Inom fem år	Friluftsliv	Skötselanslag
Informationsskyltar	1	Inom två år	Friluftsliv	Skötselanslag
Stig med spänger	1	Inom fem år	Friluftsliv	Skötselanslag
Grillplats	2	Inom fem år	Friluftsliv	Skötselanslag
Litet fågeltorn	3	Inom tio år	Friluftsliv	Skötselanslag
Gränsmarkering	1	Inom ett år	Friluftsliv	Skötselanslag
Underhåll av gräns och anordningar	1	Löpande	Friluftsliv	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Skötselanslag
Tillsyn över att föreskrifter följs	1	Kontinuerligt	Alla	Ramanslag

Bilaga B. Översiktskarta.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut
2012-12-14, dnr 511-4813-11.
Naturresevatet Saxmarken
Tierps kommun.

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

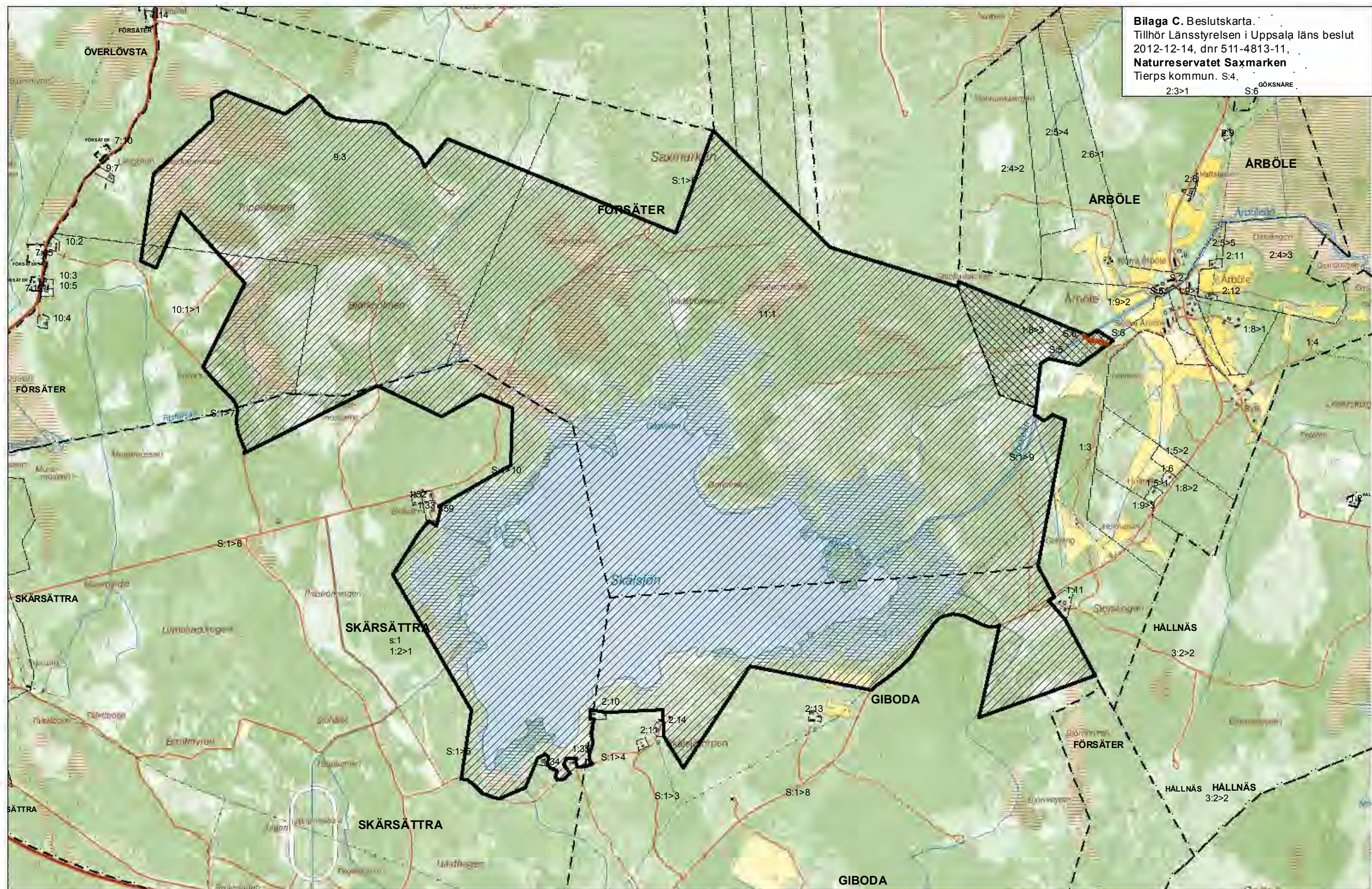
0 1 2 3 4 km

Skala 1:100 000

Naturresevat

Bilaga C. Beslutscharta.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut
2012-12-14, dnr 511-4813-11,
Naturservatet Saxmarken
Tierps kommun. S:4.
2:3>1 S:6 GÖKSNÄRE

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

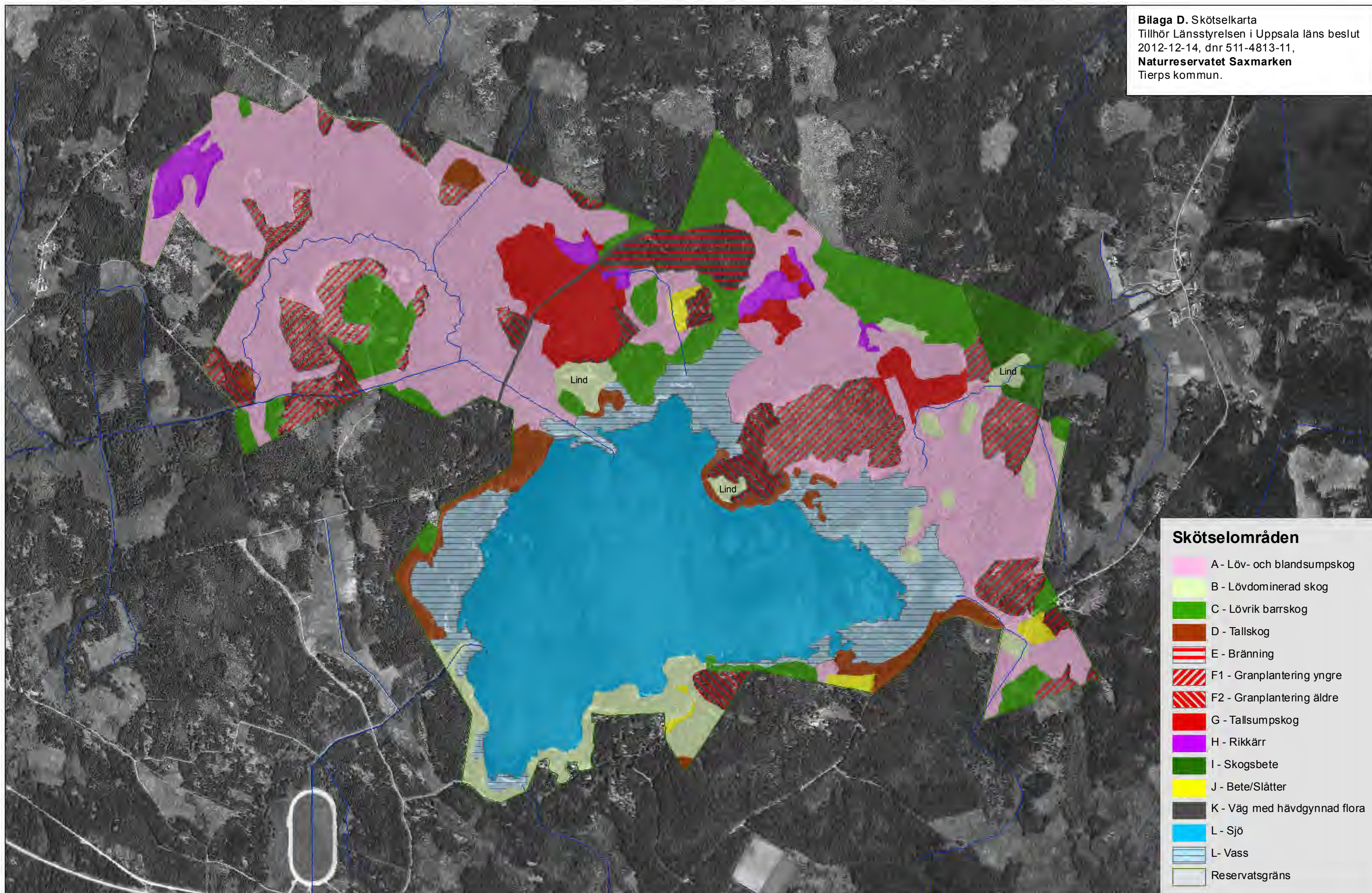
0 250 500 1 000 1 500
Meter

Skala 1:15 000

Där reservatsgränsen följer befintlig väg
ska vägen ligga utanför reservatet

 Naturservat
 Fågeljakt tillåten

 Körning med motorfordon tillåten enligt föreskrift A4

- Litet fågeltorn
- Eldplats
- Parkeringsplats
- Informationsskylt
- Stig
- Reservatsgräns

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

0 250 500 1 000 1 500
Meter

Skala 1:20 000

Bioga E. Fritidsanordningar.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut
2012-12-14, dnr 511-4813-11,
Naturservatet Saxmarken
Tierps kommun.